

La tecnologia com a barrera, la tecnologia com a nexa

Tecnologia, economia i societat són els paràmetres interdependents d'una equació molt sensible | Un confinament sense tecnologia hauria suposat una gran desconexió emocional | L'abundància d'informació i la digitalització forçada ha produït una explosió exponencial en l'àmbit tecnològic i de comunicació

Una videtrucada amb el padrí en rebre la mona, en ple confinament. | Aida Moral.

Setè article del dossier «Canvi 20-21»

Quins són els efectes principals que ha tingut la pandèmia de la CoViD-19 en l'àmbit de la tecnologia?

La quantitat d'informació generada al voltant de la pandèmia ha crescut de manera exponencial així com ho ha fet la seva demanda. També la desinformació, les *fake news* i les informacions esbiaixades. Aquest fet per si sol ja hauria obert noves oportunitats pel que fa a la creació i distribució de continguts -científics de dades, periodisme de dades, tecnologies de distribució, plataformes- però els confinaments i les limitacions físiques han empès encara més el **procés de digitalització** de productes, serveis i processos.

El diferents nivells de confinament i reducció de l'activitat pública i la consegüent substitució de la vida social, laboral i lectiva per **comunicacions mediatitzades** també ha creat una oferta i demanda exponencial de productes i serveis digitals, transformant-ne els processos. *A priori* la CoViD-19 ha estat un motor accelerador de la transformació digital més potent que totes les polítiques digitals implantades fins avui.

La combinació d'ambdós fenòmens -abundància d'informació i digitalització forçada- ha produït una **explosió** alhora exponencial combinatòria en l'àmbit tecnològic i de comunicació. No sempre, però, en la direcció correcta.

Pensem.cat és un projecte de la Fundació Congrés de Cultura Catalana.

Si creus que l'existència d'aquesta revista de difusió de la recerca universitària i el coneixement acadèmic és útil i vols contribuir a fer-la sostenible...

...associa't a la Fundació!

Fins a quin punt tindrà efectes a llarg termini en aquest àmbit?

És aviat encara per veure'n els efectes a mig i llarg termini. Però tenint en compte que el millor aprenentatge és aquell que s'adquireix per l'experiència, no ens equivocarem si diem que una experiència tan insòlita tindrà un **impacte sobre el nostre comportament** individual i col·lectiu. Reaccionem als estímuls d'acord amb les nostres experiències anteriors i és evident que haver passat per l'experiència d'una pandèmia condicionarà molts aspectes del nostre comportament.

Com en tot aprenentatge hi ha aspectes que ens canvien la manera de fer per sempre, d'altres que recordem quan ens calen i d'altres que oblidem (*'És que no n'aprendrem mai!'*).

Un dels aprenentatges que ens quedarà és el de **la importància de mirar-nos als ulls**. Mirar-nos als ulls no és només un senyal de respecte en una comunicació personal, ni una acció fruit de l'embaïllament de l'enamorament, és la base del nostre aprenentatge. El nostre cervell està programat perquè de ben petits puguem reconèixer el patró d'una cara i aprendre copiant el que fa. A mesura que creixem anem afegint competències a l'hora de reconèixer patrons: espacials, temporals, cromàtics, geomètrics, etc. Tot això en les comunicacions mediatitzades es perd. Una classe a 80 estudiants esdevé un assaig de monòleg; les cares dels companys de feina en una videoconferència són poca cosa més que *gifs* animats; i amics, parents i coneguts s'han quedat sense cos al Facetime del mòbil. En les relacions personals i professionals mediatitzades hem perdut la metainformació de l'espai 3D, la nostra font principal d'aprenentatge experiencial.

L'altre gran aprenentatge és el seu simètric. Durant la situació de confinament en què ens hem vist forçats hem après de la importància de les xarxes digitals, les físiques i les virtuals. Sense la possibilitat de fer 'monòlegs' davant d'una pantalla, veure *gifs* dels nostres companys i sense els bustos parlants al nostre mòbil, **la desconexió de l'espai físic 3D hauria estat també de l'espai emocional**. El 2D de la pantalla com a espai de relació, lleure i aprenentatge, la importància de les xarxes físiques -connectivitat- i la importància de tenir les xarxes virtuals -escola, feina i família- ben digitalitzades.

Dos aprenentatges que en realitat en són un.

Com han afectat o afecten les polítiques adoptades en l'àmbit en qüestió?

Les polítiques adoptades *a posteriori*, un cop hem canviat els nostres hàbits per culpa de la pandèmia, són pal·liatives, i si no s'executen sobre una **base sòlida anterior** no aporten valor més enllà d'un titular a premsa.

Posem per cas l'**ensenyament**. Per a poder fer l'ensenyament en remot en cas de confinament cal que els estudiants tinguin connectivitat a casa, aparells per accedir als continguts en línia, unes bones competències digitals i que els centres tinguin el contingut preparat per a models d'ensenyament no presencial. Ho teníem fet tot això? No. Hi havia polítiques clares en aquest sentit? No.

[noticiadiariambautor]93/174[/noticiadiariambautor]

Aquest exemple de l'àmbit de l'ensenyament el podem estendre a d'altres àmbits. En el cas de la gestió pública ha estat **especialment ineficaç la gestió de les ajudes a PIMES i autònoms**, on s'ha vist no només que no hi havia cap pla de crisi, sinó que l'execució de mesures pal·liatives està essent nefasta.

És impossible de preveure una crisi global d'aquestes característiques, però passen i **cal estar preparats** perquè tornarà a passar. Segur que no en podem saber les causes *a posteriori*, però és també segur que les conseqüències, sigui quin sigui l'origen de la crisi, tindran un impacte en els més febles: infants, gent gran, autònoms i PIMES.

Ho deia Kennedy: "Les obres a la teulada s'han de fer quan fa sol."

Una noia fent els deures, durant el confinament. Foto: Juanma Peláez.

Quines mesures o polítiques caldria aplicar a partir d'ara, tenint en compte la situació creada per la pandèmia?

Mesures preventives en tres eixos: tecnològic, econòmic i social. Són tres paràmetres interdependents d'una equació molt sensible que dona com a resultat **el benestar**; canviar-ne un afecta els altres i el resultat final.

En l'àmbit tecnològic les polítiques s'han d'orientar a una **alfabetització mediàtica** de la societat que va més enllà de l'alfabetització digital. Una alfabetització que aporti competències en esperit crític davant la tecnologia, davant dels missatges dels mitjans i proveeixi d'elements de judici per distingir allò que és nou d'allò que és bo. Les polítiques han de ser transversals fent èmfasi en els segments més vulnerables digitalment.

Però una alfabetització digital i mediàtica universal no arriba de manera igual a tothom; depèn de les condicions inicials individuals. Els adults que es troben en condicions precàries, tot i tenir accés als recursos, no disposen del temps de qualitat que requereix per a que siguin efectius. Per les mateixes raons no podran fer l'acompanyament a la seva canalla. L'única manera que se m'acut per posar tots els individus d'una societat al mateix nivell de partença és el de la implantació una **Renda Bàsica Universal** que garanteixi, a banda d'un espai digne, també un temps de qualitat, un temps que des d'un punt de vista personal i social es pugui dedicar a fomentar l'esperit crític i la formació personal enlloc d'haver-lo de dedicar a una feina extra per hores.

El tercer eix és el social i d'això al nostre país en sabem una mica. La potenciació de les xarxes socials físiques és bàsica així com la seva digitalització. Els ateneus, les xarxes veïnals, els centres excursionistes o les colles de puntaires. **Fomentar la vida cívica** és fomentar el debat públic i l'intercanvi d'idees. Però també hauríem d'invertir recursos en digitalitzar aquestes xarxes més enllà dels grups de WhatsApp. Sumar a la qualitat de la xarxa presencial l'escalabilitat i la resiliència de la xarxa digital en previsió de confinaments, pandèmies o simplement per superar l'àmbit pròpiament físic.

Bibliografia:

STANDING, G. (2017). *Basic Income: And How We Can Make It Happen*. Pelican Books.
ZUBOFF, S. (2020). *La era del capitalismo de la vigilancia: La lucha por un futuro humano frente a las nuevas fronteras del poder*. Paidós.

D'altres articles d'interès:

[noticiadiariambautor]93/169[/noticiadiariambautor]
[noticiadiariambautor]93/149[/noticiadiariambautor]
[noticiadiariambautor]93/80[/noticiadiariambautor]